

Проект: *Подигање на свеста на средношколската младина за сексуално преносливи болести и можни последици од нив, во насока на превенција на истите*

Носител:

ОПШТИНА ШТИП - Комисија за еднакви можности

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ШТИП –

Служба за социјална медицина

Служба за микробиологија

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А

за активностите во учебната 2010/11 и 2011/12 година и
покажаните знаења на учениците за сексуално преносливите инфекции

Штип, октомври 2012 година

ВОВЕД

Во оваа информација се прикажани знаењата од извршените тестирања за сексуално преносливите инфекции кај учениците од прва година во петте средни училишта во општина Штип (ЕМУЦ Коле Нехтенин, ДМУЦ Сергеј Михајлов УТЦ Димитар Мирасчиски, ДСМУ Јане Сандански и гимназијата Славчо Стојменски)

Активностите се одвиваа во учебната 2009/10 и 2010/11 година при што беа составени два одделни анкетни прашалници од областа на инфекциите кои се пренесуваат по сексуален пат. Првиот анкетен прашалник содржеше 21 прашање при што се тестираа општите познавања на учениците за овие инфекции, додека вториот прашалник содржеше 15 прашања при што акцентот беше ставен на ХПВ инфекцијата.

Откако беа одобрени од Комисијата за еднакви можности при Советот на општина Штип, анкетните прашалници беа дистрибуирани во наведените училишта.

Методот на работа беше таков што најпрво се изврши пред тестирање на познавањата на учениците за овие инфекции, по што се пристапи кон обработка на добиените резултати од нивните знаења. Истите се презентираа на седница на Комисијата за еднакви можности. Резултатите се прикажани табеларно посебно за секое училиште по класови и збирно за секое училиште. На крај се направи една збирна табела за вкупните знаења на учениците од сите пет училишта.

Потоа се пристапи кон реализација на предавањата за сексуално преносливите инфекции во сите класови на споменатите училишта и повторно се изврши тестирање на учениците. По истата методологија се изврши обработка на податоците за знаењата на учениците кои повторно се презентираа на седница на Комисијата за еднакви можности.

Добиените резултати од пред и пост тестирањето на учениците и од двата анкетни прашалници се прикажани во приложените табели.

**ДАДЕНИ ТОЧНИ ОДГОВОРИ НА УЧЕНИЦИТЕ ОД СПРОВЕДЕНИОТ
ПРЕД И ПОСТ ТЕСТ – ВКУПНО ВО УЧЕБНАТА 2010/11 ГОДИНА**

	Пред тест	Пост тест
	704 ученици	689 ученици
	%	%
1. Добро е младите порано да отпочнат со сексуални односи и да променат повеќе сексуални партнери	73,8	94,9
2. Младите кои имаат активен сексуален живот и притоа не користат кондом не треба да се плашат дека ќе добијат некоја сексуално пренослива болест	81,0	94,7
3. При првиот сексуален однос доколку на користиш кондом не може да добиеш некоја сексуално пренослива болест	61,1	90,5
4. Кои од наведените болести се пренесуваат по сексуален пат ?		
☐ Хив/СИДА	96,1	97,2
☐ Хламидија	17,8	78,2
☐ Генитален херпес	30,2	83,7
☐ Сифилис	32,3	84,9
☐ Гонореа	31,0	83,8
☐ Хепатитис Б, Ц, Д	14,2	81,5
☐ Трихомонас вагиналис	34,8	74,0
☐ ХПВ вирус	20,8	73,7
☐ Срамни вошки	24,2	86,8
5. ХИВ/СИДА може да се добие:		
☐ При контакт со инфицирана крв	65,7	88,6
☐ При незаштитен сексуален однос	89,5	93,9
☐ Од инфицирана мајка на новороденче	44,2	81,7
6. Ризично сексуално однесување (можност за добивање на СПБ) претставува:		
☐ Често менување на сексуалните партнери	81,0	93,3
☐ Сексуален однос под дејство на дрога или алкохол	29,9	76,3
☐ Сексуален однос со лице кое е интравенски корисник на дрога	33,7	67,9
☐ Сексуален однос со лице инфицирано, односно заболено со ХИВ/СИДА или некоја друга СПБ	74,0	84,7
☐ Секс. однос без употреба на кондом	67,2	86,0
☐ Сексуален однос со непознато лице или лице со непознато сексу. минато	59,7	82,7
7.Симптоми на СИДА инфекција се:		
☐ Брзо и непланир. слабеење	44,6	75,0
☐ Постојан замор	46,1	66,9

☐ Покачена температура	37,7	73,1
☐ Нокно потење	25,5	57,6
☐ Отечени лимфни јазли	22,3	64,5
☐ Осип на кожата	36,0	59,8
☐ Чести проливи	11,3	64,7
☐ Упорни инфекции	38,5	70,8
8.Симптоми на СПБ се:		
☐ Често, болно и отежнато мокрење	41,2	83,0
☐ Болка во долниот дел од stomachот	39,5	81,2
☐ Ранички, оток или меур во близина на половите органи или устата	43,9	80,9
☐ Необичен исцедок и мирис од половите органи	32,1	78,9
☐ Покачена температурта и треска	22,1	46,5
☐ Осип и црвено кафеави флеку на местото на инфек.	33,8	66,6
☐ Печење и чешање во пределот на половите органи	45,1	80,9
☐ Брадавици околу пенисот, вагината и анусот	39,0	83,0
9.Што треба да направиш доколку добиеш некоја сексуално пренослива болест?		
☐ Да се јавиш на лекар	87,8	93,1
☐ Да го известиш партнерот од кој си ја добил болеста	66,1	85,4
☐ Да ги известиш родителите	72,8	82,4
☐ Да ги пиеш лекарствата	62,8	75,7
☐ Да правиш контролни прегледи додека не се излекуваш	69,9	84,1
10.Од СПБ ќе се заштитиш доколку:		
☐ Апстинираш	44,1	57,9
☐ Правилно употребуваш кондом при секој секс. однос	79,4	86,6
☐ Го ограничиш бројот на сексуалните партнери	37,3	57,9
☐ Верен си му на својот сексуален партнер	46,2	58,0
11.При незаштитен сексуалниот однос (без употреба на кондом) можеме да добиеме само една СПБ		
	60,6	90,1
12.Доколку се излекуваме од некоја СПБ, тоа значи дека сме отпорни на истата и дека не можеме повторно да ја добиеме		
	60,6	89,4
13.Доколку не се лекуваат или правилно не се лекуваат, СПБ можат:		
☐ Да предизвикаат стерилитет	62,1	85,2
☐ Да го заразат бебето при бременоста	56,3	80,7

или породувањето		
☐ Да предизвикаат други сериозни компликации по здравјето	45,5	68,0
☐ Да предизвикаат губење на животот	52,9	75,9
14.Доколку имаш СПБ и пиеш лекови смееш да имаш сексуални односи	58,4	86,0
15.Добра идеја е што исчезнат симптомите на СПБ да прекинеш со земањето на лековите	48,1	79,6
16.Кои од наведените СПБ се излечливи		
☐ Хламидија	18,9	70,4
☐ Трихомонас вагин.	24,6	69,9
17.Една личност може да дознае дали е ХИВ позитивна или непо пат на специф. тест на крвта	60,3	76,2
18.Најголем ризик од добивање на ХИВ инфекција постои при анален однос	11,0	52,9
19. Само хомосексуалците и интравенските корисници на дрога навистина имаат причина да се плашат од СИДА	48,6	80,4
20.Дали си информиран за постоењето на Советувалиште за ХИВ/СИДА и други СПБ		
☐ Да	28,4	64,5
☐ Не	55,6	23,0
☐ Не знам	13,7	8,1
21. Дали имаш намера да го посетиш ова советувашиште за да добиеш дополнителни сознанија за ХИВ/СИДА и се тестираш за ХИВ позитивитет		
☐ Да	30,7	38,4
☐ Не	28,9	19,6
☐ Не знам	37,7	38,3

**ДАДЕНИ ТОЧНИ ОДГОВОРИ НА УЧЕНИЦИТЕ ОД СПРОВЕДЕНИОТ
ПРЕД И ПОСТЕСТ – ВКУПНО ВО УЧЕБНАТА 2011/12 ГОДИНА**

	Пред тест	Пост тест
	664 ученици	574 ученици

	%	%
1. Постојат повеќе од 20 сексуално преносливи болести. Кои од овие болести ги познаваш?		
ХИВ/СИДА	91,2	89,0
Хуманопалилома вирус	39,0	79,2
Сифилис	25,0	61,3
Гонореа	31,0	65,5
Хламидија	1,6	36,5
Хепатитис Б И Ц	8,4	61,1
Срамни вошки	1,0	5,2
Генитален херпес	9,6	12,8
2. Сексуално преносливите болести можат да се добијат:		
Преку незаштитен сексуален однос	92,7	91,1
Преку допир со сперма, вагин. слуз и крв	38,4	85,8
При директен контакт со кожата	4,8	64,2
Од заразената мајка на новороденото	23,6	81,3
3. Кои се ризиците од раното стапување во сексуални односи и практикувањето на сексуални односи без заштита?		
Добивање на секс. пренослива инфекција	58,7	87,2
Забременување на девојката	76,6	84,4
Рак на грлото на матката	14,6	78,2
Стерилитет	10,4	74,2
4. Ризик фактори за добивање сексуално пренослива инфекција се:		
Сексуален однос без употреба на кондом	81	87,4
Сексу. однос со високо ризични партнери	36,4	82,7
Често менување на сексуалните партнери	59,9	82,4
Ниска здравствена култура	11,3	59,7
Лоша интимна хигиена	23,8	65,6
Сексуален однос под дејство на дрога или алкохол	17,7	74,0
5. Од сексуално пренослива инфекција ќе се заштитиш доколку:		
Апстинираш (немаш секс)	40,5	76,8
Правилно употребуваш кондом при секој сексуален однос со високо ризичен партнер	67,1	77,5
Го ограничиш бројот на сексуалните партнери најдобро на еден до два	26,3	71,9
Верен си му на својот сексуален партнер	30,5	74,0
6. ХПВ (хуман папилома вирус) е една од најчестите сексуално преносливи инфекции		
Да	77,8	92,5
7. Најголем број од заразените со ХПВ имаат изразити знаци или симптоми на оваа болест		
Не	56,3	69,8
8. ХПВ најчесто се пренесува		

По сексуален пат (вагинален, анален или орален секс)	87,0	90,2
При љубовната предигра кога партнерите имаат контакт со кожата и слузокожата (со прсти и уста)	9,2	58,1
9. Кои се знаците и последиците на ХПВ инфекцијата?		
Брадавици во пределот на половите органи, скротумот, анусот, устата и грлото	25,1	82,0
Рак на грлото на матката	40,5	79,9
Рак на penisот, вагината и анусот	14,4	69,8
ХПВ инфекцијата најчесто не дава знаци и симптоми	23,3	66,9
10. Од ХПВ инфекција ќе се заштитиш:		
Со избегнување на секаков контакт со половите органи на друго лице	27,4	73,1
Со употреба на кондом при сексуалниот однос	62,3	81,8
Со ограничување на бројот на сексуалните партнери	25,3	72,6
Со ХПВ вакцинација	46,9	77,8
Со редовни гинеколошки прегледи	28,7	73,6
11. Кондомот штити 100% од ХПВ инфекција		
Не	45,1	84,6
12. ХПВ инфекцијата и нејзините последици се лекуваат:		
Со јакнење на имунитетот	23,5	71,4
Со употреба на разни креми и гелови	7,7	61,1
Со горење и хируршко отстранување на брадавиците	10,5	70,2
Со други хируршки интервенции	16,7	64,2
Не постои специфичен лек за ХПВ инфекцијата	34,6	63,0
13. Дали си информиран за постоењето на вакцина против ХПВ инфекцијата?		
Да	69,8	87,4
14. Дали постои вакцина против ракот на грлото на матката кај жената?		
Да	74,2	78,2
15. Што треба да направи младата девојка да спречи појава на рак на грлото на матката:		
Да се однесува одговорно во сексуалното живеење	32,9	76,6
Навреме да се вакцинира со ХПВ вакцина	61,7	82,5
Да прави редовни гинеколошки прегледи со земање на ПАП тест	48,6	81,0

КОНСТАТАЦИИ ОД ИЗВРШЕНОТО ПРЕД ТЕСТИРАЊЕ

- Резултатите од извршеното пред тестирање на учениците од наведените училишта покажаа дека тие во сексуалниот и репродуктивниот период влегуваат неподготвени, без да ги имаат потребните знаења за болестите кои се пренесуваат по сексуален пат. За најголемиот број од поставените прашања испитаниците покажаа скромни знаења, додека за одредени области немаат основни познавања
- Показаните знаења во пред тестот не претставуваат гаранција дека учениците се имаат стекнато со знаења и вештини кои ќе им овозможат да се заштитат од овие болести и нивните компликации
- Поголемиот број од учениците го разбираат ризикот од раното отпочнување со сексуални односи и промената на повеќе сексуални партнери, како и некористењето на кондомот при сексуалните односи
- Меѓутоа, нешто повеќе од половината од нив не му придаваат значење на некористењето на кондом при првиот сексуален однос
- Освен ХИВ-от / СИДА –та другите сексуално преносливи болести недоволно ги познаваат
- Најголемиот од нив не препознаваат ризично сексуално однесување во сексуален однос со лице кое е интравенски корисник на дрога, односно е под дејство на алкохол или дрога
- Недоволно ги знаат симптомите на СИДА- та
- Истата констатација се однесува и за другите сексуално преносливи инфекции
- Показуваат добри познавања за редоследот на постапките кои треба да ги направат при добивањето на некоја сексуално пренослива болест
- За заштитата од сексуално преносливи болести предност му даваат на кондомот, додека на ограничувањето на бројот на сексуалните партнери и на верноста кон сексуалниот партнер не им даваат големо значење што зборува за склоноста кон промискуитетно живеење на училишната младина
- Недоволно се информирани дека при сексуалниот однос можат да ги добијат сите болести кои ги има нивниот партнер
- Нешто повеќе од секој втор ученик смета дека овие болести ствараат имунитет и не може повторно да се добијат
- Од наведените компликации на сексуално преносливите болести најмногу се информирани за стерилитетот
- Не ги знаат сексуално преносливите болести кои може да се лекуваат
- Загрижуваат добиените податоци за информираноста на учениците за постоењето на Советувалиштето за ХИВ/СИДА при Центарот за јавно здравје во Штип. Имено само една четвртина од нив имаат слушнато за постоењето на ова Советувалиште, додека само близу една третина од нив би го посетила истото.

- Информирани се дека ХПВ инфекцијата е една од најчестите сексуално преносливи инфекции, но не ги знаат ризите и последиците од оваа инфекција
- Не ги знаат методи и средства за заштита од ХПВ инфекцијата, како и нејзиното лекување
- Добро се информирани за постоењето на вакцина против ХПВ инфекцијата, но недоволно знаат што треба да направи младата девојка да спречи појава на так на грлото на матката

КОНСТАТАЦИИ ОД ИЗВРШЕНОТО ПОСТ ТЕСТИРАЊЕ

- Постестирањето се изврши непосредно по одржаните предавања на сите ученици од прва година на средните училишта во општина Штип на тема сексуално преносливи болести.
- Резултатите од извршеното тестирање покажуваат дека учениците знатно ги имаат подобро своите знаења за сексуално преносливите болести за сите прашања.
- На прашањето за честото менување на сексуални партнери процентот на точни одговори е зголемен од 73,8 на 94,9%, за употребата на кондомот како заштита од овие болести каде точнио процент на одговори изнесува 90,5%
- Особено е зголемен бројот на точни одговори за болестите кои се пренесуваат по сексуален пат, бидејќи во пред тестот учениците ја препознаваа само ХИВ/СИДА-та како ваква болест.
- Знатно е подобрен и процентот на препознатливи ситуации кои претставуваат ризично сексуално однесување.
- Зголемен е и процентот на точни одговори за симптомите на сексуално преносливите инфекции, како и тоа што треба да направат доколку добијат вакви симптоми.
- На прашањето **При незаштитен сексуалниот однос (без употреба на кондом) можеме да добиеме само една СПБ** процентот на точни одговори е зголемен од 60,6 на 90,1%, додека кај прашањето **Доколку се излекуваме од некоја СПБ, тоа значи дека сме отпорни на истата и дека не можеме повторно да ја добиеме,** процентот на точни одговори е зголемен од 60,6 на 89,4%.
- Зголемен е и бројот на учениците кои ги научија последиците од нелекувањето или неправилното лекување од овие инфекции, дека додека имаат сексуално пренослива инфекција не смеат да имаат сексуални односи, како и тоа дека не смеат да го прекинат земањето на лековите штом исчезнат знаците на болеста.
- **Учениците не се заинтересирани да го посетуваат советувањето за ХИВ/СИДА и други СПБ**
- Иако преку овие предавања се работеше и на промоцијата на советувањето за ХИВ/СИДА и други СПБ, како последица на што знатно е подобрен процентот на ученици кои дознаа за постоењето на ова советување во состав на Ценарот за

јавно здравје од Штип и тоа од 28,4 на 64,5%, висок е процентот на ученици кои се изјаснија дека не би го посетиле ова советувајште (19,6%), а исто така висок е и процентот на ученици кои не знаат дали ќе го посетат истото (38,3).

Овие податоци укажуваа дека кај нашата млада популација сеуште постои непризнатливост на значењето што го има ова советувајште во сексуалното живеење на оваа категорија население што во краен однос претставува и индикатор за ниска општа и здравствена култура на истото.

- Најголемиот број од учениците (69,8%) знаат дека ХПВ инфекцијата не покажува изрзити знаци и симптоми, додека повеќе од 72% ги знаат постапките за заштита од оваа болест
- Исто така значаен процент од нив знаат како се лекува ХПВ инфекцијата и последиците од неа, а исто така се информирани за постоењето на вакцина против оваа болест

ПРЕДЛОГ МЕРКИ :

- На полето на едукацијана младите за сексуално преносливите болести и воопшто за целокупното нивно сексуално и репродуктивно здравје потребно е да се работи континуирано и систематски во сите образовни институции во општината. При тоа со едукација треба да се опфати што поголем процент од младите со што би се добил неопходниот квантум на едуцирани млади кои ќе знаат да го заштитат своето сексуално и репродуктивно здравје
- Спроведувањето на проекти во основните и средните училишта не секогаш наидува на потребното внимание. Ова особено се однесува на малиот број на часови кои училиштата пренатрупани со наставните содржини можат да го одвојат за квалитетно спроведување на проектите. Проектите најчесто се спроведуваат на часот на класниот раководител кој обично е прв час кога дел од учениците доцнат на часот, односно последен кога учениците го немаат потребното внимание за следење на содржините или пак брзаат да си одат бидејќи се сврзани со превоз и слично. Со ваква динамика на активности во еден клас може да се одржи само едно предавање во текот на неделата што ја отежнува работата на едукаторите (еден час во неделно во едно училиште) Сето тоа влијае на навременото спроведување на проектите што секако се одразува на ефектите кои тие треба да ги донесат.
- Добра е идејата со овие содржини да бидат опфатени што повеќе ученици од средното образование, особено од втора и трета година, бидејќи истражувањата покажуваат дека дел од младите со сексуалната активност отпочнуваат токму во тој период
- Во наредниот период едукацијата на младите за сексуално преносливите болести да биде континуирана програмска активност на Комисијата за еднакви можности при Советотот на општина Штип
- Со оглед на тоа што Штип во последните години прерасна во универзитетски центар во кој студираат голем број на млади од други општини кои за време на школувањето не се опфатени со вакви проекти, едукацијата да се прошири и на студентската младина

- Доколку се обезбедат финансиски средства проектот да се прошири и со други содржини кои ќе бидат од корист за младите а се однесуваат на разликите во еднаквоста на младите
- Да се воспостави ред (координација и синхронизација) помеѓу сите чинители кои работат на едукацијата на младите (здравството, невладиниот сектор и Советот на општината со своите тела и комисии) со цел да се превенира совпаѓањето на активностите по однос на содржините или целните групи.

Штип, 08.10.2012

изготвил:
Д-р Зоран Живков